ION CÂMPINEANU ŞI UN NUME DE STRADĂ ÎN BUCUREŞTI

Magdalena Dorojan

Strada Ion Câmpineanu ce astăzi porneşte din strada Ştirbei Vodă şi lasă în urmă în sens opus Strada Luterană, începe să urce de la Sala Palatului[1], ce se desfăşoară în partea stângă, întâlneşte pentru început în partea dreaptă Strada Poiana Narciselor (legătura cu aceasta se face printr-un pasaj de trecere, străjuit de blocuri ce poartă tăbliţe ce au menţiunea "bloc vechi"), apoi tot pe aceeaşi parte dreaptă rând pe rând, strada Ion Câmpineanu va întâlni alte străzi; următoarea este strada Brezoianu ce oferă o priveliştе asupra străzii Piaţa Valter Maracineanu, merge mai departe şi reîntâlneşte strada Ion Brezoianu, dar şi strada Aristide Demetriade; şi generoasă cum este Strada Brezoianu lasă şi în acest loc de reîntâlnire vedere liberă spre strada Intrarea Victor Eftimiu. Mai departe strada George Vraca se desprinde printr-un pasaj de trecere de strada Câmpineanu; pentru ca apoi urcând într-un ritm mult mai alert să ajungă până la Calea Victoriei pe care o traversează, iar după aceea întâlneşte strada Academiei, o traversează şi pe aceasta, pentru a-şi continua „drumul" şi se opreşte în Bulevardul Nicolae Bălcescu. Dacă cel care străbate strada ar porni din Bulevardul N. Bălcescu schimbând coordonatele de orientare menţionate, ar coborî în ritmul mersului.

Istoricul străzii este incitant, întreaga zonă este încărcată cu o serie întreagă de evenimente, de schimbări, de noi şi noi configuraţii urbanistice ce au reorganizat, remodelat şi a adăugat în timp alte istorii peste cele vechi.

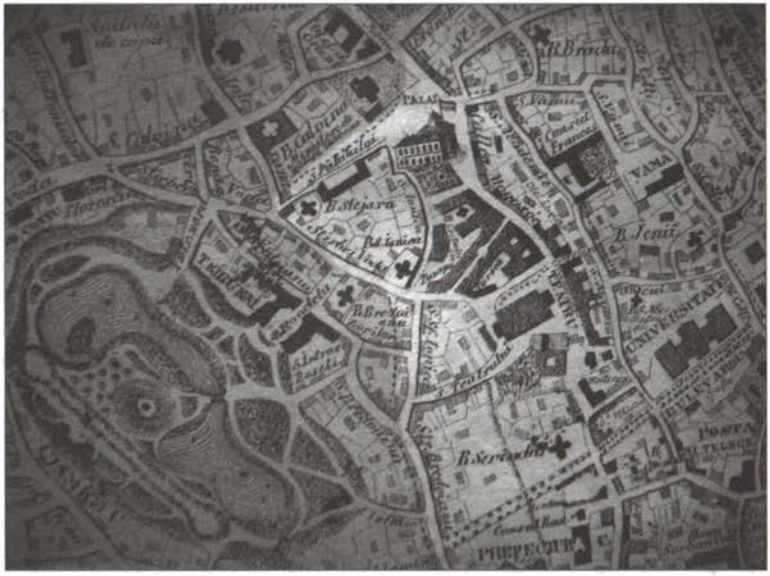
Istoria Bucureştiului şi a organizării acestuia are o complexitate particulară.

O parte din actuala stradă numită Ion Câmpineanu, şi anume distanţa străbătută pornind din Ştirbei Vodă până în Calea Victoriei, reface de fapt o parte din vechiul traseu al străzii Ştirbei Vodă, vechi traseu ce anterior pornea din Calea Victoriei (Podul Mogoşoaiei) şi se oprea la întâlnirea cu Calea Plevnei (Podul de Pământ)[2].

1. Sala Palatului -În spatele palatului Regal s-a adăugat, în anii 1959 şi 1960, pe locul unde înainte fusese un parc destul de întins, o clădire concepută de arhitecţii Horia Maicu, Tiberiu Ricci şi Ignat Şerban, cu o capacitate de 3150 locuri. Lucrările pentru construcţia ei au început la 1 ianuarie 1959 şi s-au terminat la 1 aprilie 1960. Construcţie executată în cinstea celui de-al VIII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Ea se află în spatele Muzeului Naţional de Artă(fost Palatul Regal)

2. Cezara Mucenic, Manuscris, Strada Ştirbei –Vodă, Bibliotecă-Muzeul Municipiului Bucureşti, p.4.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Detaliu harta Maior Pappasoclu, 1871

Modificarea traseului Străzi Ştirbei Vodă, ce începând din 1896 va porni tot din Calea Victoriei dar de pe latura de nord a Palatului Regal, de unde va prelua vechiul traseu al Străzii Calvine, reintrând apoi în vechea matcă, a determinat ca această veche porţiune a străzii Ştirbei Vodă să primească un alt nume şi anume Strada Ion Câmpineanu[3].

Strada Ion Câmpineanu rămâne determinată ca întindere de aceste două repere şi anume Strada Ştirbei Vodă şi Calea Victoriei, o bună perioadă de timp.

Astfel în planurile oraşului Bucureşti din 1895-1899 şi 1921, în zona ce astăzi reprezintă continuarea străzii Câmpineanu, din Calea Victoriei până în Bulevardul N. Bălcescu (fost I.C. Brătianu, Fost Colţei), este trasată o nouă stradă - Strada Regală.

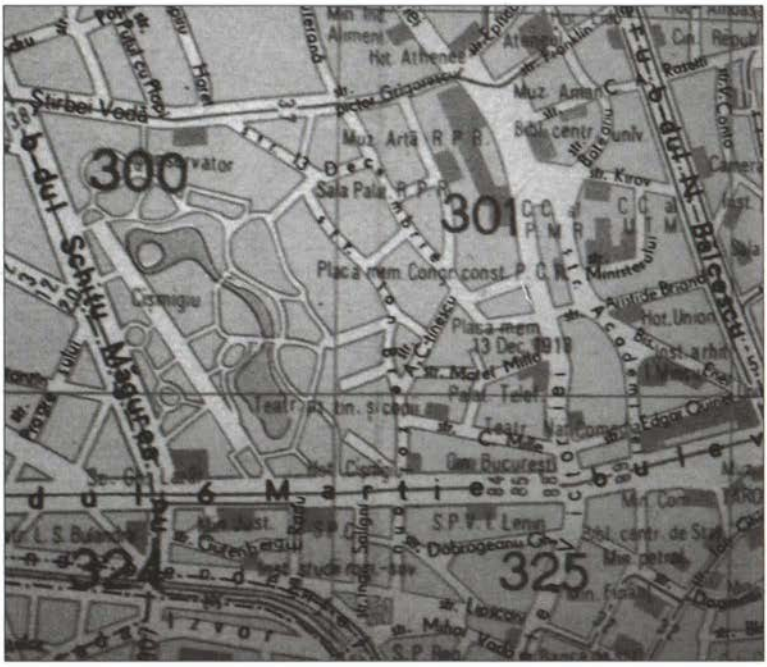
Evenimentele istorice, ca de fiecare dată, îşi pun amprenta şi asupra denumirii străzilor. Preluarea puterii de către Partidul Comunist, determină şi schimbarea numelui de stradă, astfel, strada ce purta numele de Ion Câmpineanu (determinată ca reper de Strada Ştirbei Vodă şi Calea Vicoriei) se va numi 13 Decembrie purtând ca „decor" o placă Comemorativă a congresului P.C.R., şi o placă în memoria zilei de 13 decembrie 1918, iar strada Regală se va numi Aristide Briand.

Revenirea la numele de Ion Câmpineanu a străzii 13 Decembrie se va realiza după revoluţia din decembrie 1989, dar de data aceasta traseul străzii va fi extins, ancorând şi strada ce iniţial fusese numită Regală apoi Aristide Briand.

Strada Ion Câmpineanu, de-a lungul său, cuprinde clădiri ce vin din timpuri

3. Idem.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Harta /Anexe, Bucureşti ghid, Editura Meridiane, 1963

diferite, şi se încolonează, adunând atât cât a mai putut trecutul mai îndepărtat sau mai recent. La parterul blocurilor ce străbat aproape întreaga suprafaţă a străzii, sunt magazine, oficii poştale, sau diferite cabinete medicale şi de avocatură. Blocul turn ce se desprinde din rândul celorlalte – prezintă la parter o placă comemorativă ce menţionează „Aici a trăit şi a creat între anii 1961-2007, Pictorul Spiru Vergulescu 1934-2007". Până a ajunge la Calea Victoriei, Strada Câmpineanu are în cuprins şi o parte laterală a actualului Hotel Novotel construit pe locul Vechiului Teatru Naţional[4] ce reface faţada vechiului teatru (faţada corespunde în Calea Victoriei). Trecând Calea Victoriei, Hotelul Continental corespunde ca deschidere străzii Ion Câmpineanu. O a doua placă comemorativă este dedicată lui C.I. Nottara cu precizarea „În această casă a locuit timp de 40 de ani marele artist C. I. Nottara 1859-1935, luptător pentru progresul teatrului românesc".

Fiecare clădire şi loc din cuprinsul străzii Câmpineanu poate constitui un nou studiu, la fel şi întreaga zonă, ce este una dintre cele mai vechi şi cu un rol deosebit în evoluţia oraşului.

4. Vechiul Teatru Naţional (sau Teatrul cel Mare), a fost inaugurat la 31 decembrie1852. Clădirea teatrului a fost dărâmată în 1944, după ce practic fusese distrusă de bombardamentul german.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

În ceea ce priveşte evoluţia urbană a Bucureştiului „De-a lungul timpului două zone diferite au îndeplinit în oraş această funcţiune. Prima zonă a fost aceea care s-a construit în jurul curţii Domneşti crescând rapid de la perimetrul iniţial redus, la teritoriul astăzi limitat de străzile: Splaiul Independenţei/Calea Victoriei/bd. Carol I/str. Hristo Botev/Calea Moşilor, particularizându-se prin funcţie şi rezolvarea arhitectural-urbanistică. Situaţia se va păstra nemodificată până în a doua jumătate a sec. al XVIII –lea când vechea Curte Domnească, în urma calamităţilor naturale şi umane care o lovesc(...), este abandonată, domnitorii căutându-şi alte reşedinţe. Ulterior, în sec. al XIX-lea accentul oraşului se mută spre nord şi nord-vest odată cu aşezarea noii Curţi Princiare în casele ridicate de Boierul Dinicu Golescu după biserica Kreţuleştilor pe Podul Mogoşoaiei. Vechiul centru este înlocuit cu cel nou, care are drept ax Podul Mogoşoaia-Calea Victoriei şi ca punct Central palatul Regal.[5]

Numele străzii aminteşte de o importantă personalitate, politică şi culturală a secolului al XIX-lea.

Înaintaşii direcţi ai lui Ion Câmpineanu erau originari din Câmpina[6], care era moşia lor cea mai importantă şi de la care îşi luaseră numele, conform tradiţiei.[7]

Istoricul familiei Câmpineanu este dens, înrudirile cu alte familii boiereşti aduc pe rând legături cu cele mai importante dintre acestea, iar dacă lăsăm la o parte sistemul de înrudire, familia Câmpineanu este prezentă alături de alţi reprezentanţi ai familiilor boiereşti în seria lungă a demersurilor ce a marcat această familie.

Cel dintâi Câmpineanu de care vorbeşte istoria este Vasile Căpitanul, pe care în anul 1659 Mihnea Vodă îl omoară împreună cu socrul său vornicul Radu Cândescu şi alţi boieri, aruncându-i din casele domneşti jos (în Târgovişte) cu lanţuri de grumazi[8], „iar dorobanţii se bucura şi-i calcă cu picioarele şi-şi bătea joc de trupurile lor", deoarece s-ar fi împotrivit „planului nebunesc al domnului" de a ridica război asupra turcilor, socotiţi invincibili. Soţia acestuia este deposedată de avere şi pusă în lanţuri.[9]

Drăghici Câmpineanu, fiul căpitanului Vasile şi al fiicei vornicului Radu Cândescu, este la 1705, sub Constantin Brâncoveanu Vodă, capuchehaia (sau trimis al ţării) la Poartă. Un alt fiu al acestuia, anume Pavel, a emigrat în Moldova cam pe la începutul secolului al XVIII-lea.[10]

5. Cezara Mucenic, Străzi, Pieţe, Case din Vechiul Bucureşti Urbanism şi Arhitectură Secolele XV-XX, Volum Editat de Centrul de Proiecte Culturale al Municipiului bucureşti. ARCUB, Bucureşti, 2002, p.9.
6. Astăzi Câmpina este un municipiu din judeţul Prahova,atestat documentar pentru prima dată la 8 ianuarie 1503, iar în anul 1864 - prin decret domnesc semnat de Cuza Vodă, Câmpina este ridicată la rang de oraş.
7. Octavian Gheorghe Lecca, Familiile boiereşti române, editura Libra, Bucureşti, 2000, p. 178
8. Idem
9. Constantin Vlăduţ, Ion Câmpineanu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973, p. 29
10. Idem.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Fără a şti legătura lor în şirul familiei, sunt însemnaţi marele căpitan Manta Câmpineanu şi fiul său căpitan Pârvu Câmpineanu, care figurează ambii pe lista boierilor mari (...) trimisă la 12 august 1718 mareşalului Steinville, listă ce se află în arhivele vieneze şi publicată în documente de Hurmuzaki (t.VI, p.242).[11]

Manta Câmpineanu, sau Manta de la Câmpina ar fi fost fiul unui alt Manta, zis din Câmpina. Tatăl lui Manta ce purta acelaşi nume cu fiul său, era în 1633 negutător ce cumpărase moşie la Câmpinița, iar după câțiva ani ajunsese vel comis.[12] Manta din Câmpina (fiul lui Manta) ar fi trăit în a doua jumătate a secolului al XVII –lea, şi a fost soţul Caliţei Cantacuzino, acesta era la 1674 logofăt de visterie, iar în 1678 vtori vistier.[13] Jupâneasa Caliţa era fiica lui Drăghici Cantacuzino(...) aceasta, avea în partea de vest a Bucureştilor întinse proprietăţi, grădini şi vii, case şi maidanuri. În prima jumătate a secolului al XVIII –lea , o uliţă care mergea spre locul spitalului Colţea, se numea uliţa „Cocoana Caliţa a Mantii Câmpineanului"[14]

Pârvu Câmpineanu (străbunicul lui Ion Campineanu), care la rândul său era fiul lui Manta Câmpineanu, a fost căsătorit cu Chiajna Mogoşescu-Grădişteanu, zisă Albeasca, şi era la 1718 vel căpitan[15], aceştia îl au ca fiu pe Pantazi Câmpineanu.

Bunicul lui Ion Câmpineanu, Pantazi Câmpineanu a avut şi el mai multe ranguri boiereşti, fiind la 1745 tretilogofăt, la 1749 vel spătar, la 1758 vel paharnic, la 1768 vel culcer, iar între 1770 şi 1771 a fost trimis ca sol la Petersburg.

Ştefan Vodă Racoviţă (1764-1765), deranjat de opoziţia pe care i-o făceau unii boieri, arestează pe mai mulţi dintre aceştia. Printre ei se afla şi Pantazi Câmpineanu alături de boieriii Dudeşti. Filipeşti, Cantacuzini. Cu această ocazie, în Bucureşti are loc un „zorbalîc", adică o revoltă a boierilor şi a maselor bucureştene, mai precis a rufeturilor (breslelor), împotriva arestărilor foarte dese din perioada fanariotă. Şi deşi revolta a fost potolită cu forţa, domnul a fost nevoit să-i elibereze pe arestaţi.

Acelaşi Pantazi Câmpineanu, fost mare culcer, semnează la 20 octombrie 1758, alături de domnitorul Scarlat Grigore Ghica şi de mari boieri ai divanului, o hotărâre ce scutea pe preoţi, diaconi, cântăreţi şi grămatici de la biserica domnească, mulţi dintre ei oameni nevoiaşi, de „toate dările ce sunt şi cele ce se vor pune în viitor"[16]

Părinţii lui Ion Câmpineanu sunt Scarlat (fiul lui Pantazi Câmpineanu) şi Luxandra fiica boierului Constantin Cândescu şi nepoata paharnicului Şerban Cândescu, aceştia au avut opt copii; Maria, Constantin, Ana, Safta, Tache, Nastasia, Ion şi Maria. Prin căsătoriile acestora Câmpinenii se vor înrudi şi cu alte familii prestigioase, astfel:

11. Octavian Gheorghe Lecca, op. cit. p178
12. Constantin Vlăduţ, op-cit, p.28-29.
13. Idem
14. G. Ionescu –Gion, Istoria Bucurescilor, Bucureşti, 1899, p.75
15. Constantin Vladut, op.cit. p.28
16. Ibidem, p.32.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

„Maria (+1850) se va căsători cu Dimitrie Scarlat Ghica (n.1784 - +1844), fost mare logofăt, cu care are un fiu pe scriitorul şi revoluţionarul Ion Ghica (n.1817-+1897), apropiat ideilor şi acţiunilor lui Ion Câmpineanu.

Ana (Anica n.1790 - +1863), o femeie inteligentă, cultă, cunoscătoare a limbii franceze, şi care împărtăşea convingerile patriotice ale fraţilor ei, se căsătoreşte cu alt cunoscut boier şi om politic, Alexandru Kreţulescu (n. 1778 - +1847), având ca fiu pe Constantin Al. Kreţulescu, doctor în medicină la Paris, participant la revoluţia din 1848, ministru sub Barbu Ştirbei şi prim-ministru în perioada lui Alexandru Ioan Cuza (1862-1863; 1865-1866) şi diplomat sub Carol I.

Safta Câmpineanu a fost căsătorită cu Ioan Otetelişeanu, mare bogătaş, arendaş al minelor de sare ale statului, ministru de finanţe sub Cuza, întemeietor de pensioane de fete. El va divorţa de Safta în 1850, căsătorindu-se cu Elena Filipescu. După 1850 Safta întoarsă în patrie de la Paris, este cea care va avea grijă de fratele ei Ion Câmpineanu, acum într-o situaţie dificilă, şi de copiii acestuia rămaşi orfani de mamă.

Nastasia prin căsătoria ei cu Iordache Slătineanu, va intra în familia Slătinenilor, iar Elena, prin căsătoria cu Matei Cantacuzino, în cea a Cantacuzinilor, în care îşi avea, de asemenea, o îndepărtată ascendenţă.

Ceilalţi doi fraţi ai lui Ion Câmineanu sunt Constantin Câmpineanu (1782-1832) şi Dumitru (Tache) (1796-1872).

Ion Câmpineanu s-a căsătorit probabil în 1837 cu Ecaterina (Catinca) Dudescu-Caribol, cu care a avut doi băieţi şi o fată: Costache, Ion şi Alexandrina – căsătorită cu colonelul Rosetti-Rosnoveanu.

Dintre fiii lui Ion Câmpineanu, numai cel ce i-a purtat şi prenumele, Ion I. Câmpineanu, va deveni şi el un cunoscut om politic (1841-1888).

Constantin Câmpineanu, fiul mai mare al colonelului Ion Câmpineanu, a fost înalt magistrat. Căsătorit cu Olga Stamatin, a avut o fiică, Constanţa, care la rândul ei s-a căsătorit cu un căpitan, Grigore Ghica."[17]

Revenind la părinţii lui Ion Câmpineanu: Scarlat Câmpineanu (tatăl) apare în 1770 ca fiind înrolat în rândurile armatei ruse, la 1792 vel culcer, la 1796 vel vistier, la 1799 vel logofăt, la 1803 vel vornic. El a decedat în perioada 1803-1808; iar Ion Câmpineanu nu-şi amintea bine de el.[18]

Vornicul Scarlat Câmpineanu, considera ca Austria ar putea ajuta pe români să scape de regimul turco-fanariot şi era ostil domnitorului Nicolae Mavrogheni (domn al Ţării Româneşti între 1786-1790) şi a politicii acestuia, conduce totuşi împotriva voinţei lui un regiment ce mergea din Bucureşti spre Braşov, în Transilvania, pentru o eventuală luptă cu austriecii. Ca să scape de Mavrogheni, Scarlat Câmpineanu

17. Ibidem, p.29-31
18. Ibidem, p.28

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

fuge la Viena,[19]motiv ce l-a determinat pe Mavrogheni să confişce averea boierilor Câmpineni. Avere redobândită de aceştia după uciderea lui Mavrogheni

Scarlat Câmpineanu a fost şi agă, cel puţin între 29 octombrie 1789 până în august 1791 când au intrat trupele austriece în ţară. Când a venit domn Constantin Vodă Hangerliu însoţit de paşa Cuciuc Husein, „au îmbrăcat cu blană 12 boieri şi mitropolitul, printre ei fiind şi Scarlat Câmpineanu."Împreună cu Ioan Cantacuzino, Scarlat Câmpineanu înlesneşte, din motivele arătate mai sus, unei armate austriece, comandate de prinţul de Coburg, în timpul războiului austro-turc de la sfârşitul secolului al XVIII, intrarea în Bucureşti de la 9 noiembrie 1789, unde este primită de mitropolitul de atunci al ţării, Cosma, şi de boierii persecutaţi de Mavrogheni. Ei vor depune jurământul de credinţă faţă de Iosif al II lea de Habsburg. Tot atunci el a dat dovada de curaj, apostrofându-l pe un general austriac, Mitrovski, pentru purtările ostile ale soldaţilor acestuia intraţi în Bucureşti: „Austria n-a dobândit ţara prin puterea armelor, ci România a chemat-o, ca pe o prietenă."[20]

Mama lui Ion Câmpineanu, Luxandra, a suferit un adevărat martiriu de pe urma convingerilor sale şi ale soţului ei. Nicolae Mavrogheni, căutând să se răzbune pe Scarlat Câmpineanu, care fugise în Austria, exilează în mod brutal, pe soţia acestuia, cu fiul lor Constantin Câmpineanu, în Turcia, apoi le confiscă averea. Aici ea va cunoaşte timp de mai mulţi ani chinurile temniţelor de la Eskizagora şi Edi-Kule (Şapte Turnuri). Fiind în exil viaţa Câmpinencii era în mare pericol, deoarece soţul ei Scarlat, întors cu o oaste austriacă, ocupase Bucureştii. Va veni în ţară abia după ce domnia lui Mavrogheni cade, odată cu capul său. Întoarsă din surghiun, Luxandra fuge cu cei doi copii, Constantin şi Ion, la Braşov, din cauza ciumei ce bântuia în Bucureşti. Luxandra Câmpineanu introdusese obiceiul la spătărie şi puşcării de a se îngrijii de soarta osândiţilor. Din motive în general umanitare, ea ţinea mult la acest lucru; când armăşeii începeau să surghiunească pe cineva se îndemnau zicând: „Isprăviţi mai curând că vine Câmpineanca."[21]

Pe scena politică şi nu numai, având un ataşament deosebit faţă de cultură, fraţii Constantin şi Ion Câmpineanu se vor remarca, prin atitudini ce îi vor detaşa prin idei şi percepere corectă a stării românilor din acea perioadă.

Constantin Câmpineanu (fratele mai mare al lui Ion Câmpineanu) şi-a petrecut copilăria în temniţele otomane, având motive serioase să aprecieze cât de dulce trebuie să fi fost libertatea ţării sale. Ion Ghica ne spune despre el că „ ... era un om de o înaltă învăţătură, elevul cel mai lăudat al renumitei şcoale greceşti a lui Lambru Fotiade...", că el i-a ţinut loc de tată lui Ion Câmpineanu, căruia îi vorbea de

19. G. Ionescu –Gion, op. cit. p.90 şi p.601
20. O.G. Lecca, op. cit., p.124
21. Constantin Vlăduţ, op.cit. p.35

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

tirania şi de corupţia fanarioţilor, că s-a îngrijit de învăţătura şi educaţia patriotică a acestuia, că era boierul cel mai stimat de domnitorul Grigore vodă Ghica (...).El era mare logofăt la sfîrşitul sec. al XVIII lea.[22] Numele lui apare în lista nominală şi în facsimilele semnăturilor membrilor Extraordinarei Obşteşti adunări de revizie. Este semnificativ faptul că vornicul Constantin Câmpineanu, împreună cu banii Bălăceanu şi Brâncoveanu au lipsit de la „seanţele" Obşteştii Adunări de revizie de la 11 martie până la 20 mai 1831. Acest fapt este explicat doar ca semn de nemulţumire şi de protest,[23] şi sunt multe acţiunile în care Constantin Câmpineanu a luat o atitudine, şi prin care a exprimat voinţa partidei boiereşti, din care făcea parte încă de la finele secolului al XVIII lea alături de banul Dimitrie Ghica şi fiii săi, Grigore, Alexandru (viitorii domni regulamentari) şi Mihalache, banul Grigore Brâncoveanu, logofătul Enăchiţă Văcărescu şi fiul său Alecu, banul Scarlat Ghica şi logofătul Nicolae Dudescu.[24] Constantin Câmpineanu a decedat la 4 martie 1832.

„Ion Câmpineanu s-a născut în anul 1798. Toţi cei care au scris câte ceva despre el admit această dată, deşi nu se cunoaşte un document, pe deplin lămurutor, în acest sens.

Generalul Radu Rosetti, care a scris un studiu intitulat O despărţire în anul 1850; pricina şi urmările sale, în arborele genealogic de la sfârşitul lucrării, întocmit după unele documente ale doamnei Ana Lahovary, nepoata sorei lui Ion Câmpineanu, Anika Kretzulescu, menţionează anul 1798 ca an al naşterii lui Ion Câmpineanu.

Într-un document din arhiva Ion Ghica, Ion Câmpineanu este menţionat ca al şaptelea copil din cei opt ai lui Scarlat şi Luxandra Câmineanu. Deşi, aici locul lui nu corespunde ca poziţie, în ordine cronologică, cu arborele genealogic întocmit de Radu Rosetti, unde este dat al şaselea copil, totuşi, deoarece Radu Rosetti l-a pus între Dumitru (născut în 1796) şi Anastasia (nascută 1799), cele două documente nu se contrazic, se completează.

Din relatările prilejuite de moartea sa, în 1863, ca şi din cuvântările panegriştilor lui Ion Câmpineanu, nu reiese vârsta exactă a acestuia."[25]

Din scrierile cunoscute ale nepotului său reiese, ca Ion Câmpineanu a urmat cursurile Academiei „greceşti" de la biserica Măgureanu, unde a avut profesori vestiţi.În cadrul şcolii greceşti de la care Ion Câmpineanu a reţinut, aşa cum va arăta conduita vieţii sale, mai mult ideile înaintate occidentale şi cultura clasică veche.(...) În 1843, într-un discurs de închidere a anului şcolar, după solemnitatea de la Sfântul Sava, Petrache Poenaru spunea printre altele că la şcolile greceşti din Bucureşti se adunaseră cei mai învăţaţi profesori, între care virtuosul „Vardalah şi venerabilul

22. Idem
23.Constantin Vlăduţ, op.cit, p. 35
24.Ibidem, p.33
25.Ibidem, p.37

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Duca, care formaseră câteva talente, precum un Văcărescu, un Câmpineanu, un Nestor, un Manu..."[26]

Mai târziu tânărul Ion Câmpineanu devine elevul lui F.G.Laurençon, un nobil francez ajuns în Ţara Românească, ce în 1814 preda la Sfântul Sava „istoria morală a filozofiei şi geografia"(...). De la acesta, desigur, a aprofundat Ion Câmpineanu limba franceză, ideile noi, moderne, precum şi stilul occidental amintit. Este probabil că Ion Câmpineanu să nu fi stat deoparte nici de şcoala lui Lazăr, care venise în 1818 în Capitala Ţării Româneşti (...) însă acest din urmă aspect a fost imposibil de demonstrat.[27] Tot în această perioadă Ion Câmpineanu avea o deosebită afecţiune pentru un modest călugăr de la mănăstirea Căldăruşani (...), mult mai târziu datorită recomandărilor sincere şi insistente ale lui Câmpineanu acest călugăr pe nume, Grigore, va ajunge mitropolit.[28]

„O primă afirmare politică a lui Ion Câmpineanu o găsim în 1826, (deci la vârsta de 28 de ani, când mulţi boieri patrioţi, printre care Constantin Câmpineanu, şi fraţii domnitorului Grigore Ghica, Alexandru, Mihalache şi Constantin, vor adera la Societatea literară, înfiinţată de fapt, în 1827, de Dinicu Golescu şi Heliade Rădulescu; în această perioadă, Ion Câmpineanu nu participa decât la şedinţele formale ale societăţii, fără a cunoaşte scopurile ei adevărate, deoarece Heliade menţionează pe Ion Câmpineanu, ca un om care ştia sensurile acestor mişcări, abia în 1831, când amândoi vor pregăti înfiinţarea Societăţii Filarmonice."[29]

Dorinţa şi realizarea unor societăţi cu rol politic dar şi cultural era mult mai veche, a frământat gândurile şi a înrolat o serie de personalităţi ale spaţiului românesc, şi au corespuns fiecare în parte structurii sociale sau cauzelor ce le-au determinau apariţia.

Astfel, boierii din Ţara Românească, refugiaţi în timpul evenimentelor din 1821 la Braşov, printre care Constantin Câmpineanu, Nicolae Văcărescu şi Grigore Băleanu, înfiinţează în acelaşi an, o societate secretă, la care au aderat apoi şi Constantin Golescu, Ion Câmpineanu, Emanoil Băleanu, Emanoil Florescu, Radu Voinescu etc. Această societate se ocupa de regenerarea ţării atât pe plan politic, ale cărei idei erau ţinute în secret de către boierii mai bătrâni, cât şi pe plan cultural, cele de suprafaţă, erau lăsate în special în seama tinerilor, idei care se reduceau la unele traduceri în limba română, la întocmirea unui dicţionar român, cât şi la înfiinţarea unui teatru. Statutele acestei societăţi păstrându-le Constantin Câmpineanu, acesta le-a lăsat, mai târziu, în păstrare fratelui său, Ion Câmpineanu, care manifesta interes şi pricepere în problemele naţionale[30].

26. Ibidem. p 47-49
27. Ibidem, p.50
28. Idem.
29. Constantin Vlăduţ, op. cit. p 66
30. Ibidem, p.78

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

După restabilirea domniilor pământene, când boierii se reîntorc acasă, şi când cel mai intim consilier al domnitorului Grigore Ghica era Constantin Câmpineanu, se înfiinţează de către Ion Heliade Rădulescu şi Constantin (Dinicu) Golescu o altă societate, al cărei statut fu definitivat în 1827, de Heliade.[31] Este vorba „ca faţă"de Societatea literară la care au aderat mai toţi boierii mari şi chiar fraţii domnitorului: Mihalache, Alexandru şi Constantin Ghica[32].

În 1831, Ion Câmpineanu apropiindu-se de Heliade Rădulescu, cei doi se vor împrietenii în aşa măsură, încât Heliade îi va spune de existenţa statutelor de la 1827. Mare i-a fost însă mirarea când Ion Câmpineanu i le citeşte pe cele din 1821, pe care i le încredinţase fratele său.[33]

Şi astfel se înfiinţează în 1831, de facto, Societatea filarmonică, ale cărei statute vor prelua marea majoritate a punctelor de fond din programul celor două societăţi anterioare. Cei doi însă în acest demers l-au avut aproape şi pe actorul Costache Aristia.

Pentru înfiinţarea Societăţii filarmonice, fondatorii au întocmit un regulament din 23 de articole, program subscris de 43 de membri. La 19 ianuarie 1834 în vederea obţinerii autorizaţiei de deschidere a şcolii, Ion Câmpineanu şi Heliade Rădulescu încunoştinţau, printr-o suplică, Eforia şcoalelor, ca la 20 ianuarie, acelaşi an se va deschide „şcoala de muzică vocală, de declamaţie şi de literatură întocmită după învoirea, dorinţa şi cu ajutorul a mai multe obraze"[34].

Câmpineanu şi Eliade beneficiau în această încercare a lor, de prevederile Regulamentului Organic, ce încurajau învăţământul – astfel- „stăpânirea va trebui să se îngrijească ca creşterea tinerilor să fie întemeiată pe un moral sănătos, epitropia învăţăturilor publice să organizeze regulamente pentru tot felul de aşezăminte (institute) de educaţie publică."[35] Scoala s-a deschis, şi avea în portofoliu atunci multă râvnă dar puţine mijloace materiale; Activitatea Societăţii filarmonice va cunoaşte mari realizări pentru începutul teatrului românesc.

Legat de începutul Societăţii Filarmonice Ion Ghica îl prezintă aşa: Maĭ târd(z) iŭ s'a mutatŭ la Maiorul Câmpinénu unde, se adunaŭ d(z)i şi nópte Manolache Băleanu, Grigore Cantacuzino, Iancu Ruset, Aristia, Costache Bălăcescu, ofoţerĭ românĭ dintr'unŭ regimentŭ cu Câmpinénu, Căpitanii Golescii Ştefan şi Nicolae, Căpitanii Creţulescĭ Costache şi Scarlat, Căpitanulŭ Teologu, Căpitanul Voinescŭ II, sublocotenentul Rusetache şi maĭ mulţĭ tinerĭ de e atuncĭ, carĭ perteceaŭ citindŭ istoriĭ militare: Campaniile luĭ Napoleon, memoriile luĭ Frederic-cel-mare şi scrierĭ

31. Ibidem, p. 79
32. Idem.
33. Idem.
34. Ibidem, p.80
35. Idem.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

de-ale poeţilorŭ în renume: Lamartine, Hugo, Béranger etc. Alexandrescu înveselea auditoriul cu câte o elegie, o satiră, saŭ o fabulă.

Acolo s'a formatŭ Societatea filarmonică, pentru care Eliad a tradusŭ pe Mahomet alŭ luĭ Voltaire, Aristia pe Saul din Alfieri, Alexandrescu pe alzira, tragediĭ cu care s'a inauguratŭ scena română. Atunci s'aĭ tradusŭ maĭ multe din comediile luĭ Molière dintre care Amfitrion a avutŭ unŭ mare succesŭ pe scenă."[36]

Sediul Societăţii Filarmonice a fost, la început în casa lui Ion Câmpineanu. Clădirea teatrului din piaţa Cişmeaua Roşie fusese arsă de un incendiu la 7 februarie 1825. Mărindu-se numărul contribuabililor şi al elevilor, şcoala s-a mutat într-o clasă de la Sf. Sava, apoi, când Societatea filarmonică a căpătat aprobarea legală, s-au închiriat casele din str. Colţei ale lui Dinică Boierescu, tatăl viitorului profesor universitar şi om politic, Vasile Boierescu, trecând, după aceea, acasă la Heliade, unde funcţiona şi cunoscuta sa tipografie. De aici, sediul a fost schimbat în nişte case închiriate în curtea Slătineanului, în sala zisă „Mamulo". Văzându-se progresele Societăţii filarmonice, fondatorii ei fac un proiect pentru ridicarea unui teatru naţional; un palat al filarmonicii de mari dimensiuni, pentru ca preţurile de intrare să fie cât mai mici şi „cu acestea să se folosească obştea"[37]

După aproape şapte luni de şcoală, la 29 august 1834, în sala Slatineanu (Mamulo), elevii au prezentat asociaţilor şi unui public numeros piesa Mahomet (Fanatismul) de Voltaire.(...) După succesul piesei Mahomet (Fanatismul), în care se critica fanatismul musulman, temă înadins aleasă de fondatori, prestigiul Societăţii Filarmonice sporeşte, şi o dată cu el şi numărul contribuabililor; dintre aceştia Ion Câmpineanu, Banul Băleanu, Gh. Bibescu, Dimitrie Câmpineanu fratele lui Ion, Iorgu Văcărescu, Gh. Filipescu etc.

Activitatea era intensă, repertoriu, actori, cenzura sau adormirea vigilenţei cenzurii, adaptări, educarea publicului dar şi întâmpinarea criticilor aduse atunci micilor actori deveniţi mai târziu actori renumiţi. Au editat şi o foaie periodică lunară – Gazeta Teatrului Naţional[38].

„Succesele Societăţii Filarmonice fac ca prestigiul ei să sporească o dată cu cel al lui Câmpineanu şi Heliade. Cum Societatea filarmonică tindea, la un moment dat, să polarizeze întreaga mişcare culturală şi naţională românească, ea s-a expus primejdiilor."[39] Atacurile, calomniile încep să-şi facă prezenţa, membrii societăţii

36. Ion Ghica, Amintiri despre Grigore Alexandrescu, Extras din Analele Academiei Române, Seria II, Tomul VIII, Secţ. II, Memorii şi Notiţe, Bucuresci Tipografia Academiei Române, 1887, p. 6-7.
37. Constantin Vlăduţ, op. cit., p. 83.
38. Gazeta Teatrului Naţional, primul periodic de specialitate teatral– apare la 1 noiembrie 1835 (în total au apărut 13 numere până în decembrie 1836) sub conducerea lui Ion Heliade Rădulescu, periodic prin care se populariza activitatea Societăţii Filarmonice
39. Constantin Vlădut, op.cit. p.95

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

încep să se retragă până când Societatea Filarmonică s-a desfiinţat în anul 1838, tocmai perioada de maximă rezistenţă politică a lui Ion Câmpineanu, dar şi de mari presiuni asupra sa.

Ion Câmpineanu a făcut parte din Comisia de deputaţi, înfiinţată în 1831, care a tradus împreună cu profesorul de drept, C.Moroiu, codul de comerţ francez.

Adevărata carieră politică a lui Ion Câmpineanu, începe însă în 1833, ca membru al Obişnuitei Obşteşti Adunări, ca deputat ales la judeţul Brăila[40]. Numele său, cu autograful în chirilice, apare pe lista deputaţilor Adunării. Pentru prima dată îl găsim ales într-o comisie a Obişnuitei Adunări Obşteşti în 1834, când, alături de alţi deputaţi, urmărea proiectele Dvorniciei din Lăuntru, şi unde trebuia să facă observaţii („băgări de seamă") la proiectul asupra recrutării miliţiei.[41]

Un alt aspect din viaţa lui Ion Câmpineanu, în acest deceniu al patrulea îl constituie activitatea lui ca ofiţer[42]. Regulamentele Organice[43] „reluând unele iniţiative mai vechi,(...) prevedeau la cap. XI art.379-443 în Ţara Românească şi cap.VII, art. 211-275 din cel al Moldovei, înzestrarea cu armată a celor două principate. În miliţia pământeană puteau să intre de bună voie (dacă era cazul prin chemări în slujbă) «tot românul între 20 şi 30 de ani, afară de cei sub învinovăţire, nemernicii sau oamenii fără căpătâi» (...). Se scuteau de serviciul în miliţie, familiile nobililor de rangul 1,2,3,4, ale privilegiaţilor postelnicei şi neamurile, precum şi ale preoţilor în slujbă."[44] Prin lege boierii puteau să nu intre în armată, dar Ion Câmpineanu a fost printre cei dintâi care a răspuns la apel. Rangul său de paharnic îi dădea dreptul la gradul de căpitan, curând el va ajunge maior.

„Fiind maior, Ion Câmpineanu va ajunge să-l cunoască pe Kiseleff, dar într-o împrejurare nu prea plăcută când ploieştenii şi 16 sate din jur s-au răsculat nu numai că aveau de suportat numeroase sarcini (...), dar pentru că condiţiile lor de viaţă se înrăutăţise simţitor; rezultatul - au pus mâna pe arme şi se fortifică pe străzile oraşului Ploieşti, în acest context nici ameninţările cazacilor nici promisiunile lui Kiseleff n-au dat rezultate. Administraţia oficială era într-o mare încurcătură, pentru că această mişcare coincidea cu marea răscoală poloneză din 1831... Moment în

40. Analele parlamentare ale României, t.III, partea I, planşa VI,

41. Ibidem, t. IV, partea I, p. 72

42. Constantin Vlădut, op.cit. p.69

43. Regulamentele Organice – intrate în vigoare succesiv la 1/13 iulie în Ţara Românească şi 1/13 ianuarie 1832, în Moldova, ambele au la bază „principii identice de organizare". Prin acestea se stabilea principiul modern al separării puterilor în stat (legislativă, executivă, judecătorească), prevedea organizări în domeniile administraţiei locale, administraţiei orăşeneşti, domeniul fiscal, organizarea militară (i-a fiinţa miliţia naţională), organizarea învătământului naţional, prevederi importante în organizarea bisericii, reglementarea relaţiilor agrare. Contestate datorită realizării lor sub protectoratul Rusiei şi a privilegiilor acordate marii boierimi, însă efectele progresiste sunt de necontestat.

44. Constantin Vlădut, op.cit. p.69

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

care, guvernatorul cere miliţiei pământene concursul. Este desemnat Ion Câmpineanu, acesta lăsând batalionul undeva departe, a izbutit să-i convingă pe răsculaţi să se ducă la casele lor fără a trage un singur foc de armă.[45] A fost decorat ca mulţumire de Kiseleff cu „Crucea Sfântului Vladimir" şi a primit mai multe decoraţii în cursul vieţii."

„După 1834, va fi numit „director de minister" (...), a fost profesor la Şcoala de agricultură din Pantelimon, scoală înfiinţată de „Societatea de Agricultură a Rummânii" (...). Colaborează la revista „Curiosul" a lui Cezar Boliac, alături de Ion Voinescu II, Enric Winterhalder, Constantin G. Filipescu.(...). Preocupările literare ale lui Ion Câmpineanu, din aceasta perioadă cuprind un roman, mai multe discursuri şi o traducere a piesei „Intrigă şi iubire" de Schiller. El a scris la 10 iulie 1835 şi o prefaţă la piesa „Preţioasele" de Molière, pe care o tradusese Ion Ghica.

Este fondator de întreprinderi cu caracter practic, industrial. El este cel dintâi care a pus să se distileze din păcură gazul, şi cel dintâi care a fabricat lumânări de stearină".[46]

Încă de la începutul numirii ca domn în Ţara Românească, a lui Alexandru Ghica (1834-1842), "acesta s-a confruntat în opera de guvernare, cu mari greutăţi."[47]

„Ion Câmpineanu se grăbise să-l întâmpine la Giurgiu pe noul domn, după ce acesta primise investitura la Constantinopol, la sfârşitul lui martie 1834, şi ajunsese la graniţă în 18/20 iulie acelaşi an. Aici, unde şi domnul făcea carantină, Ion Câmpineanu caută să-l convingă timp de şapte ceasuri, că în politica sa, Al. D.Ghica să se bazeze pe boierii patrioţi, care se opuneau imixtiunii puterii protectoare.

Neputându-l convinge, ei se despart la propiu şi la figurat; unul ca să rămână domn, celălalt ca să devină conducătorul de prestigiu a unei opoziţii care va domina domnia lui Alexandru D.Ghica şi se va face cunoscută şi în străinătate.

Considerând poziţia lui Câmpineanu îndrăzneaţă şi primejdioasă, la început domnul o dezavuează în public, sfârşind prin a lupta împotriva ei şi a o condamna."[48]

Până în februarie 1836, colaborarea dintre Obişnuita Adunare Obştească şi domnitor a decurs fără incidente. Dar, în februarie 1836, domnul atrage atenţia preşedintelui Adunării asupra unor membrii ai Obşteştii Adunări, în termeni vagi, dealtfel, şi-i cere să-i raporteze săptămânal despre caracterul şedinţelor. Era începutul conflictului dintre cele două autorităţi ale ţării, care va dura mai mulţi ani şi se va termina cu exilarea lui Câmpineanu şi, mai târziu, cu demiterea domnului.[49]

Relaţiile deja încordate au atins punctul cel mai înalt, în legătură cu chestiunea *articolului adiţional.* Este vorba de un adaos la textele iniţiale ale Regulamentelor

45. Ibidem,. p.72
46. Ibidem, p.72-73
47. Istoria Românilor, Academia Română, Volumul VI, Editura Enciclopedică, 2003, p. 191.
48. Constantin Vlădut, op.cit. p. 102
49. Ibidem, p.69

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Organice, propus de autorităţile ruse. Prin care se stipula că orice modificare a acestora nu se poate face decît cu aprobarea celor două puteri. Or, cum acest articol, împreună cu textul articolului Regulamentului, la care se adăugau alte legi adoptate în timpul ocupaţiei ruse, trebuiau să primească aprobarea Adunării Obşteşti, în vara anului 1837, aceasta a votat împotrivă, sub influenţa grupului de patroţi, în frunte cu Ion Câmpineanu (rezoluţia cu votul negativ, adresată domnului, poartă data de 18 iulie şi este semnată de episcopul Chesarie al Buzăului, precum şi de alţi 25 de deputaţi, între care I.Câmpineanu şi adepţii săi.)[50] În urma votului Adunării, sub presiunea consulului rus, domnitorul a hotărât închiderea acesteia, lucrările sale urmând să fie redeschise în primăvara anului 1838, odată cu admonestarea venită din partea sultanului la adresa deputaţilor, moment în care, siliţi, aceştea şi-au dat votul pentru modificarea cerută.

Între timp, grupul condus de Ion Câmpineanu a continuat să acţioneze în plan conspirativ, singura alternativă pentru acel timp. Ei s-au organizat - probabil, încă de la sfârşitul lunii mai 1838 într-o societate secretă. Societatea era organizată după modelul masonic, propriu societăţilor conspirative ale timpului. Pe lângă foştii opozanţi din Adunarea Obştească, oameni mai vârstnici din generaţia lui I.Câmpineanu, au intrat în societate şi patrioţi mai tineri: I.Voinescu II. Cezar Boliac, Gr. Alecsandrescu ş.a., de asemenea, un rol important în organizarea societăţii l-au avut legăturile stabilite de patrioţii români cu revoluţionarii polonezi.

Obiectivele societăţii sunt scoase în evidenţă de două importante documente programatice –„Actul de unire şi independenţă" şi „Osebitul act de numire a suveranilor Românilor"- ambele datând din 1 noiembrie 1838.[51]. În plan politic, scopul major îl constituia realizarea Unirii Principatelor şi a Independenţei. Acestui scop, îi erau subordonate alte câteva deziderate: alegerea unui domn suveran unic, înzestrat cu puteri ereditare şi conducând în mod constituţional; elaborarea unei noi constituţii, de tip modern, bazată pe principiul separării puterilor în stat ş.a.

În planul organizării interne se viza instituirea regimului monarhiei constituţionale; odată cu principiul separării puterilor în stat, erau stipulate: independenţa justiţiei până la inamovibilitatea judecătorilor, responsabilitate ministerială, constituirea gărzii naţionale, pe lângă „armia cea statornică". În mod deosebit, în proiectarea constituţiei erau prevăzute drepturi şi libertăţi cetăţeneşti, proprii unei societăţi moderne (egalitate în faţa legii, egalitate la plata impozitelor, garantarea libertăţii individuale şi a inviolabilităţii personale, libertatea tiparului ş.a.).[52] Finalul celui de al doilea document lipseşte dar acest final este prezentat de Felix Colson în „De la

50. Nicolae Isar, Istoria Modernă a Românilor 1774/1784-1918, Editura Universitară, Bucureşti, 2006, p.95
51. Ibidem, p.96
52. Ibidem, p .96-97

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Pologne et des Slaves", el afirmă că „ar fi fost vorba de un sufragiu universal pentru toţi cetăţenii de la 25 de ani, şi se vor da <<comunelor>>pământul ce le aparţine de drept şi ţăranii vor fi împropietăriţi în aceste pământuri comunale, deci împropietărire de obşte. Proiectul fusese iscălit de <<principalii membrii ai naţiei române>>"[53]

Cum rezultă din aceste documente, pentru prima dată în secolul al XIX –lea, o organizaţie politică din Principatele Române îşi are ca obiectiv principal realizarea unităţii naţionale şi, o dată cu ea, a independenţei naţionale; prin aceasta, societatea secretă condusă de I. Câmpineanu anticipa un deziderat fundamental al poporului român care avea să se afle în centru mişcării de redeşteptare naţională în deceniile următoare.[54]

Punerea în practică a acestui program, enunţat în cele două documente însă era mult mai greu de realizat: „proiectata alegere a suveranului în persoana lui Ion Câmpineanu s-a lovit de la început de greutăţi, proiectul suferind importante amendări. De unde se crezuse că emanciparea naţională se putea realiza printr-o insurecţie a românilor, din toate provinciile istorice, în unire cu emigraţia polonă, I. Câmpineanu întrevede la un moment dat posibilitatea de a lua domnia în mod legal, deci, să fie numit domn de către Poartă (...). În condiţiile acestei schimbări de tactică, Câmpineanu reuşeşte să obţină adeziunea unora dintre boieri pentru alegerea sa ca domn (...). Curând, însă şi această soluţie este amendată, Câmpineanu apreciind că proiectul ar avea şanse mai mari de realizare prin alegerea ca domn a noului stat unificat a lui M. Sturza, domnul Moldovei.[55]

Câmpineanu îl v-a desemna pe francezul Felix Colson[56], să ducă tratativele la Iaşi, unde acesta ajunge la sfârşitul lunii ianuarie 1838. „M. Sturza a primit cu interes propunerea lui Câmpineanu, dar şi cu o oarecare precauţie, pe care i-o recomanda experienţa lui politică.(...). Ar fi primit să fie domn, ar fi răspuns el la ultima întrevedere cu F. Colson, numai având asigurat sprijin englez şi francez şi, totodată, excluzând idea unirii şi cu Transilvania, precum şi a alianţei cu Polonia.[57]

În tot acest timp deşi era preocupat în cel mai înalt grad de lupta împotriva articolului adiţional, Ion Câmpineanu nu uită să ceară nepoţilor săi, Ion Ghica şi Nicolae Kreţulescu, aflaţi la Paris, informaţii ample cu privire la sistemul de pavare

53. P.P.Panaitescu, Planurile lui Ioan Câmpineanu pentru unitatea naţională a românilor. Legăturile cu emigraţia polonă, Cluj, 1924, p. 15

54. Nicolae Isar, op. cit., p.97

55. Ibidem, p.98

56. Felix Colson –este autorul unora dintre cele mai incitante scrieri franceze despre români, a venit la Bucureşti în anul 1837 în calitate de secretar al consulatului francez, cunoscând astfel în mod direct societatea românească şi problemele sale. A luat contact cu cercul din jurul lui Ion Câmpineanu şi îşi v-a lega numele de mişcarea condusă de acesta, închinându-i şi primele sale scrieri, din anul 1839, an în care se reîntorcea în Paris.

57. Nicolae Isar, op.cit. p.98

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

a trotuarelor cu gudron purificat, la fabricarea cherestelei, menţionând despre insuccesul unor insuccese ale sale. Tot el este cel care a înfiinţat la Câmpina, pe cheltuiala sa, o „şcoală populară" când mai nimeni nu se gândea la aşa ceva, a creat, cu banii lui, un fond pentru tipărirea de cărţi.

Şi-a propus să acţioneze în Occident pentru realizarea scopurilor propuse, şi s-a îndreptat pentru început spre Constantinopol. „La 20 februarie, Ion Câmpineanu însoţit de Felix Colson, se îndreaptă spre oraşul de pe malul Bosforului. Această plecare clandestină fusese organizată în secret. Ei vor scăpa de supravegherea cordoanelor de miliţie ale Ţării Româneşti datorită îngheţului Dunării. Până la Constantinopol, ei au străbătut Turcia călare (...). Ştirile despre activitatea lui Câmpineanu în capitala puterii suzerane, sunt contradictorii (...)[58]. Se pare însă că nu a găsit aici înţelegerea necesară şi părăseşte Constantinopolul în aprilie 1839, pentru a se îndrepta spre Paris.

„În drum spre Paris, trecerea lui Câmpineanu prin Austria n-a rămas neobservată. Dimpotrivă, prezenţa sa la Viena a determinat de vie activitate a diplomaţiei şi serviciilor de informaţii ale marilor puteri.

În iulie 1839, Câmpineanu şi prietenul său Colson ajung la Paris, obiectivul de bază al călătoriei în Occident, deşi lansase ideea că merge în Occident, pentru „scopuri industriale", sub acest pretext dorea de fapt stabilirea unor legături cu o serie de personalităţi ale timpului, în acest context s-a întâlnit cu Czartoryski[59], dar şi personalităţi politice ale Franţei, el dorind să popularizeze problema românească în Occident.

Câmpineanu era aşteptat cu mult interes la Paris de către tinerii aflaţi la studii aici iar în prezenţa sa, s-a constituit la Paris la 20 august 1839 „Societatea pentru învăţătura poporului român". În acelaşi timp presa franceză susţine o intensă activitate proromânească, care se pare a avut şi o latură negativă; ea dând în vileag năzuinţele românilor."[60] În acelaşi timp intervine şi o răceală în relaţia între acesta şi Felix Colson.

Din Paris, Câmpineanu a plecat la Londra, probabil la începutul lunii octombrie 1839, însoţit de nepotul său C.Alexandru Kreţulescu şi de Contele Zamoyski, colaborator apropiat al lui Czartoryski(...). În capitala Angliei, Ion Câmpineanu a fost primit şi ascultat cu atenţie de lordul Palmerson. Probabil că vizita lui a făcut o impresie aparte şi că ea a reţinut atenţia primului ministru englez, de vreme ce acesta, un deceniu mai târziu, i-a relatat-o lui Ion Heliade Rădulescu, ajuns şi el la Londra după revoluţia din 1848 (...). Câmpineanu a mai avut convorbiri la Londra şi cu alţi

58. Constantin Vlădut, op.cit. p.163.

59. Adam Jerzi Czartoryski (1770-1861) - descendent al unei familii reprezentative din Polonia. Între 1804-1806 este stabilit în Rusia, unde deţine funcţia de ministru al afacerilor externe. În timpul revoluţiei poloneze din 1830-1831, ajunge şerful guvernului. După înfrângerea revoluţiei, ajunge la Paris, unde devine conducătorul luptei emigranţilor polonezi pentru libertate naţională.

60. Constantin Vlădut, op.cit. p. 171

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

parlamentari englezi, ca lordul Dudley Contts Stuard, un susţinător al emigranţilor polonezi, lordul Morpith şi alţii, influenţi în politica externă engleză.[61]

Activitatea lui Ion Câmpineanu, a început să deranjeze tot mai mult, şi deşi a fost avertizat că la întoarcerea sa în ţară va fi arestat, a hotărât să se întoarcă. Revine la Paris în toamna lui 1839, dar nici insistenţele lui Colson nu-l opresc, ajunge în Viena la începutul lunii decembrie1839, "între timp au fost promulgate două firmane: unul care să acorde puteri depline domnului Ţării Româneşti, pentru restabilirea liniştii în ţară, şi altul cu privire la exilarea lui Câmpineanu."[62]

„În legătură cu aceste evenimente, care erau urmărite îndeaproape de opinia publică din ţară, un cronicar scria că la 29 septembrie 1839, «s-au cetit ferman al sultanului ca să deschidă opştească adunare şi dojănitor pentru boieri de a nu mai pricinui tulburări ca în anul trecut, slobozând pe domn a-I pedepsi când nu se vor aşeza. S-au auzit că şi pă Iancu Câmpineanu, ce a fost la Ţarigrad, l-ar fi surghiunit la Adrianopole»"[63]

Ion Câmpineanu a fost arestat de către autorităţile austriece la Lugoj, şi închis în Caransebeş, apoi a fost predat autorităţilor române.[64]. „Adus de autorităţile austriece pâna la garniţa cu Ţara Românească, Câmpineanu s-a îndreptat apoi spre Bucureşti, unde în martie 1840 fu închis la Mărgineni.(...) Arestarea sa a dus la creşterea vertiginoasă a popularităţii, consternare, contrarietate; i s-a dedicat şi o epistolă în versuri - «Haideţi fraţi la Mărgineanu, Să scăpăm pe Câmpineanu, (...)» Sub influenţa popularităţii, şi a insistenţelor rudelor, domnitorul hotărăşte transferarea într-un alt loc. Acest loc este începâmd din 15 august 1840 mănăstirea Plumbuita."[65] În 1841, Câmpineanu va fi graţiat, şi eliberat cu acordul puterilor suzerană şi protectoare. Era bolnav, şi viaţa sa de aici înainte va fi cu totul alta.

Momentul trecerii dintr-o închisoare în alta, ca şi al situaţiei altor personalităţi ale timpului este prezentat de Ion Ghica:

„Aşa era p'atunci; o vorbă rea la palatŭ, o simplă bănuială a consululuĭ te ducea nejudecatŭ şi deadreptulŭ la puşcărie saŭ celŭ puţinŭ la vre-o mănăstire, fără a ţi se permite să ved(z)ĭ altă figură amică decât pe a păzitoruluĭ. Sciĭ că, voindŭ să vĕdŭ pe Alexandrescu la spătărie, unde era închisŭ, mi-a trebuitŭ să alergŭ o sĕptĕmână, să mĕ căciulescŭ pe la tóte autorităţile civile şi militare, de la dorobanţŭ până la Vorniculŭ celŭ mare, până să dobândescŭ o scrisóre cu treĭ iscălituri, în puterea căreia unŭ ofiţerŭ mi-a deschisŭ uşa odăieĭ prisonieruluĭ. Tinĕrulŭ ofiţerŭ care m'a întovărăşitŭ,

61. Ibidem, p. 173
62. Ibidem, p.176
63. Ibidem, p.177
64. Lucian Predescu, Enciclopedia României, Editura Vestala, Bucureşti, 1999, p159
65. Constantin Vlădut, op.cit. p.180-184

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

simpatisa, sunt sigurŭ, maĭ multŭ cu prisonieriĭ, precum îl numea cu emfasă, decât cu aceĭ care îĭ dedese în pază. Cînd am eşitŭ, din camera luĭ Alexandrescu, nu maĭ era nimenĭ prin curte; se întunecase şi plecase toţĭ amploiaţiĭ; tinĕrul ofiţerŭ mi-a promisŭ să mĕ ducă să vĕd(z)ŭ şi pe Nicu Bălcescu, căcĭ şi iunkerulŭ Bălcescu era închisŭ acolo de maĭ multe lunĭ, pentru că spusese unorŭ sergenţĭ din regimentulŭ sĕŭ, că Mircea, Mihaiŭ şi Ştefanŭ fusese nişte domnĭ vitejĭ; în anulŭ de graţie 1841, nu era iertatŭ de a rĕspândi asemenea vorbe. Totŭ atuncĭ Colonelulŭ Câmpineanu, închisŭ vre-o doĭ anĭ la Mărginenĭ, fusese transferatŭ în închisórea de la Plumbuita, Manolache Băleanu era surghiunitŭ la Bolintinŭ; Marin Serghiescu (naţionalul) la Ocna de sare la Telega, iar Boliac mai nenorocitŭ respira aerŭ curatŭ de munte, surghiunitulŭ la schitulŭ Poĭana-Mĕruluĭ, unde unŭ cucernicŭ călugărŭ rusŭ îĭ citea în tóte dimineţile moliftele Sfântuluĭ Vasile."[66]

După ieşirea sa din închisoare va duce o viaţă de privaţiuni,(...) pierde locul de deputat în Adunarea obştească, în locul său este ales aga Ioan Slătineanu, şi de aici înainte orice numire a sa într-o funcţie va fi oprită.(...). Ion Câmpineanu nu apare nici pe lista membrilor Adunării ce l-au ales pe noul domn Gheorghe Bibescu, în locul lui Alexandru Ghica, destituit.[67] Prudenţa îi va fi călăuza de aici înainte, ştirile sunt contrarii în ceea ce priveşte activitatea sa, poate că se schimbase, dar a întreţinut relaţii cu generaţia mai tânără, şi a reînfiripat legătura cu Czartoryski.

În cadrul revoluţiei de la 1848 el nu a mai fost în prim plan, era timpul altor personalităţi, deşi prezenţa lui Câmpineanu se face simţită în aceste evenimente încă de la început în tumultul revoluţiei.

La 10/22 mai când s-a constituit „Comitetul revoluţionar din Ţara Românească" Ion Câmpineanu face parte din acesta alături de Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, Al.G. Golescu (Negru). C.A.Rosetti, Dumitru Brătianu, Ion C. Brătianu, Cezar Boliac, Ştefan Golescu, Nicolae Golescu, Alexandru Golescu, Radu Golescu, Ion Heliade Rădulescu.[68] În cadrul acestui comitet s-au aprobat cele 22 de articole ale programului revoluţiei din Ţara Românească, şi s-a stabilit ziua pentru declanşarea revoluţiei, dată ce a fost amânată doar cu câteva zile.

Face parte din Guvernul Provizoriu al Ţării Româneşti constituit la 14/26 iunie 1848, ce avea următoarea componenţă: Mitropolitul Neofit (preşedinte), Ion Heliade Rădulescu, Ştefan Golescu, Christian Tell, Gheorghe Magheru, Gheorghe Scurtu, Ioan Odobescu, Nicolae Golescu, Ion Câmpineanu, C.N.Filipescu, Ion Voiculescu II (membri), Nicolae Bălcescu, C.A Rosetti, Alexandru G. Golescu şi Ion C.Brătianu

66. Ion Ghica, Amintiri despre Grigore Alexandrescu, Extras din Analele Academiei Române, Seria II, Tomul VIII, Secţ. II, Memorii şi Notiţe, Bucuresci Tipografia Academiei Române, 1887, p. 9
67. Constantin Vlădut, op.cit. p. 186-189
68. Istoria României în date, Mica inteprindere editorial-poligrafică „Crai-nou", 1992, p.182.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

(secretari).[69] Guvern care va demisiona după ce o serie de evenimente îi va tulbura „liniştea", la 25 iulie/6 august 1848

Înfrângerea revoluţiei de la 1848, exilul celor apropiaţi lui, moartea soţiei, o sănătate subredă toate îşi pun amprenta, au fost lovituri care aproape l-au doborât.

Suferinţele morale şi nenorocirile familiare au făcut ca Ion Câmpineanu să-şi piardă încrederea şi entuziasmul. Căderea fizică a lui Câmpineanu are o influenţă şi asupra atitudinii lui politice, se schimbase.

Îşi va mai continua activitatea ca membru al Sfatului administrativ extraordinar, unde începând din 12 septembrie 1848, semnătura sa se află pe o serie de decrete; alături de această activitate având şi alte reponsabilităţi.

După desfiinţarea şi îndepărtarea guvernului provizoriu printr-o serie de decrete date de comisarii împărăteşti, în septembrie 1848, Ion Câmpineanu pierde portofoliul de la Ministerul Dreptăţii, fiind înlocuit de Grigore Grădişteanu –senior. El va fi numit ca şef la Obştescul Control, cu rang de ministru(...). Şi în această calitate, de ministru controlor sau de controlor general la Finanţe, Ion Câmpineanu a fost prezent la toate măsurile cu caracter economic şi politic luate pentru lichidarea revoluţiei.(...)[70]. I se face concesia de a fi primit în aşa-zisul Divan obştesc, în a cărui listă nominală, compusă din 23 de membri. La poziţia 18 apare şi numele său.[71] Iar în calitatea sa de Sef al Controlului statului, ca ministru, el este ales ca deputat la 18 mai 1850[72], şi în comisia socotelilor şi pricinilor visteriei a Divanului obştesc. Este tot mai bolnav iar în anul 1852, este înlocuit de la Departamentul obştescului Control cu Ioan Otetelişanu. După 1856 nu se mai cunoaşte nici un fel de activitate politică sau obştească a lui Câmpineanu.[73] S-a retras din viaţa politică.

În ultimii ani ai vieţii lui, peste numele său se aşternuse tăcerea. Gârbovit şi tăcut, petrecea ceasuri întregi pe un scaun în Cişmigiu, unde lumea îl saluta cu veneraţie.[74]

A ajutat mult, a mers înaintea timpului sau mai bine spus a fost înaintea timpului pe care îl trăia, unic în felul său, „ a impresionat în cel mai înalt grad pe contemporani".

„Ziarul –Românul - din 7/19 iunie 1863, a anunţat «Ion Câmpineanu nu mai este. Una din cele mai mari glorii ale naţiunii române s-a stins joi, 6 iunie (1863) la 5 ore dimineaţa»(...). La ceremonia funebră a avut loc sâmbătă, la 8 iunie, la amiază, au venit personalităţi de seamă ale ţării, corporaţiile cu steagurile lor, gărzi militare, o mulţime imensă, întreaga Capitală.(...). De la locuinţa de lângă Cişmigiu a decedatului, cortegiul funerar a străbătut o parte din străzile centrale ale

69. Ibidem, p.184
70. Constantin Vlădut, op.cit. p.203
71. Analele parlamentare, t.XVI, partea I, anul 1850-1851, p. XXV
72. Ibidem, p.2
73. Constantin Vlădut, op.cit. p. 205
74. Ibidem, p.207

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Bucureştiului, pâna la biserica şi cimitirul Sărindar.(...)Mai multe luni după aceea, ziarele timpului au evocat activitatea lui Câmpineanu, epuizând toate superlativele"[75]

Fiul ce i-a purtat numele, Ion I. Câmpineanu a avut l-a rândul său o intensă activitate politică şi a deţinut o serie de funcţii publice astfel: ministru liberal de justiţie (27 ianuarie - 23 septembrie 1877), ministru de finanţe (23 septembrie 1877 - 25 noiembrie 1878 şi 25 februarie - 15 iulie 1880), ministru de externe (25 noiembrie 1878-15 iulie 1879, şi 2 februarie -28octombrie 1885), ministru de domenii (1 aprilie 1883 - 2 februarie 1885), primar al Bucureştiului (1887), guvernator al Băncii Naţionale a României (1888).

Plăci comemorative, strada Ion Câmpineanu

75. Idem

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Pasaj de trecere spre strada George Vraca din strada Ion Câmpineanu

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

SUMARY

The Ion Câmpineanu Street is located in the center of Bucharest and bears the name of two important historical characters - father and son - whose biographies are refered to in the present article.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro